

Minister
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

BMP-0722-4-1/2016/MJ

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 25. 04. 16
nr 2494 podpis

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 21. 04. 2016 r.

nr 1909 podpis

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2016 r.

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do pisma z dnia 18 marca 2016 roku (sygn. BPS/043-12-192/16), przy którym przekazano oświadczenie złożone przez Senatora RP Pana Andrzeja Pająka podczas 12. posiedzenia Senatu RP w dniu 10 marca 2016 roku w sprawie *uprawnień emerytalnych strażaków zakładowych straży pożarnych* uprzejmie przedstawiam co następuje.

Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej* (t.j.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1340 z późn. zm.) powołano z dniem 1 lipca 1992 roku Państwową Straż Pożarną (PSP), jako zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formację, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Tym samym, znacznie rozszerzono zakres zadań i kompetencji, jakie do tego czasu stały przed zawodowymi strażami pożarnymi, tworzonymi na podstawie ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. Nr 20, poz. 106 z późn. zm. – akt archiwalny). Powołując nową formację, rozwiązano jednocześnie dotychczasowe jednostki organizacyjne ochrony przeciwpożarowej oraz zniesiono stanowiska funkcjonariuszy pożarnictwa, a w ustawie *o Państwowej Straży Pożarnej* oraz w ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (t.j.: Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 z późn. zm.) wprowadzono różnicowanie statusu osób realizujących zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

Art. 15 ustawy *o ochronie przeciwpożarowej* wprowadził katalog jednostek uznanych za jednostki ochrony przeciwpożarowe. Do katalogu tego zalicza się:

- jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej;
- jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej;
- zakładową straż pożarną;
- zakładową służbę ratowniczą;
- gminną zawodową straż pożarną;

- powiatową (miejską) zawodową straż pożarną;
- terenową służbę ratowniczą;
- ochotniczą straż pożarną;
- związek ochotniczych straży pożarnych;
- inne jednostki ratownicze.

Strażaków PSP, pozostających w stosunku służbowym nawiązanym na podstawie mianowania (powołania), którzy pełnią służbę w PSP zaliczono do jednej grupy. Drugą grupę stanowią pracownicy jednostek ochrony przeciwpożarowej, nie będących jednostkami organizacyjnymi PSP, tj. głównie zakładowych straży pożarnych i zakładowych służb ratowniczych.

Udział ministra właściwego do spraw wewnętrznych w sprawach zakładowych straży pożarnych i zakładowych służb ratowniczych koncentruje się głównie na udzielaniu, na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy o *ochronie przeciwpożarowej*, zgody na utworzenie, przekształcenie lub likwidację zakładowych straży pożarnych, zakładowych służb ratowniczych, gminnych (miejskich) albo powiatowych (miejskich) zawodowych straży pożarnych, terenowych służb ratowniczych lub innych jednostek ratowniczych.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kształtuje wprawdzie sytuację niektórych sfer działalności jednostek ochrony przeciwpożarowej, jednakże tylko w zakresie, w jakim upoważniają go do działania przepisy prawa, m.in. wydając rozporządzenia wykonawcze.

W art. 3 ust. 1 ustawy o *ochronie przeciwpożarowej* ustawodawca nałożył obowiązek zabezpieczenia środowiska, budynku, obiektu lub terenu przed zagrożeniem pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniem – na osobę fizyczną, osobę prawną, organizację lub instytucję z nich korzystającą. Jedną z form takiego zabezpieczenia, a zarazem formą realizacji nałożonego obowiązku ustawowego, jest właśnie tworzenie jednostek ochrony przeciwpożarowej.

Analizując zakres realizowanych obowiązków przez pracowników zakładowych straży pożarnych i zakładowych służb ratowniczych oraz strażaków PSP można dostrzec pewne podobieństwa, np. fakt, że w obu przypadkach mamy do czynienia z realizacją zadań z zakresu szeroko pojmowanej ochrony przeciwpożarowej. Jednak powyższe nie może prowadzić do wniosku, że wyżej wymienieni znajdują się w tej samej sytuacji faktycznej.

Podobny, czy nawet tożsamy charakter zadań realizowanych przez obie grupy stanowi jedynie część cech składających się na sytuację prawną i faktyczną obu analizowanych grup. Jednocześnie w relacji do obowiązujących uregulowań w powszechnym systemie dotyczącym spraw pracowniczych niektóre rozwiązania pragmatyki służbowej funkcjonariuszy PSP mogą być postrzegane jako bardziej korzystne (np. w zakresie uprawnień emerytalnych), zaś inne stanowią wyraz zamierzonego przez ustawodawcę ukształtowania sytuacji prawnej funkcjonariuszy w sposób mniej korzystny (np. zwiększona dyspozycyjność czy podporządkowanie zwierzchnikom służbowym). Dlatego stwierdzenie, że sytuacja prawna pracowników zatrudnionych w zakładowych strażach pożarnych i zakładowych służbach

ratowniczych powinna być zrównana z sytuacją prawną strażaków tylko dlatego, że obie grupy realizują podobne zadania w ramach systemu ratowniczo – gaśniczego może być uznane za zbyt daleko idące.

Wskazać przy tym można, że jednostkami ochrony przeciwpożarowej wchodzącymi w skład krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego są także innego rodzaju jednostki, np. ochotnicze straże pożarne, które również mogłyby powoływać się na podobieństwo wykonywanych przez nie zadań.

Należy również zauważyć, że oprócz wskazanego powyżej zakresu zadań realizowanych przez strażaków PSP i pracowników zakładowych jednostek ochrony przeciwpożarowej istnieją zasadnicze różnice pomiędzy strażakami PSP a pracownikami zatrudnionymi w zakładowych strażach pożarnych i zakładowych służbach ratowniczych również w zakresie innych zagadnień.

Różnice te wynikają ze szczególnej odpowiedzialności strażaka PSP jako funkcjonariusza publicznego, jego zakresu obowiązków, dyspozycyjności, podległości służbowej i odpowiedzialności dyscyplinarnej. Podkreślenia wymaga, że Państwowa Straż Pożarna finansowana jest w całości z budżetu państwa, zapewniając niezbędne bezpieczeństwo w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Realizuje ona zadania określone w art. 1 ustawy *o Państwowej Straży Pożarnej*, które obejmują znacznie szerszy zakres aniżeli zadania realizowane przez inne jednostki ochrony przeciwpożarowej. Do zadań Państwowej Straży Pożarnej należy także organizowanie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

Koszty funkcjonowania jednostek ochrony przeciwpożarowej niebędących jednostkami organizacyjnymi Państwowej Straży Pożarnej, m.in. zakładowych straży pożarnych i zakładowych służb ratowniczych, są podnoszone przez podmioty je tworzące, tj. ministrów, wojewodów, gminy, instytucje, organizacje, osoby prawne i fizyczne. W jednostkach tych są zatrudnieni pracownicy na podstawie umowy o pracę posiadający status pracownika wykonującego zadania w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze (zgodnie z art. 16a ustawy *o ochronie przeciwpożarowej*). Z uwagi na powyższe ich uprawnienia pracownicze kształtowane są na gruncie przepisów prawa pracy. Dodatkowo można wskazać, że sytuację prawną pracowników zakładowych straży pożarnych i zakładowych służb ratowniczych mogą, oprócz umów o pracę, regulować układy zbiorowe pracy działających na rynku przedsiębiorców, w których mogą zostać ustalone korzystniejsze dla zatrudnianych pracowników warunki pracy i płacy, niż warunki pełnienia służby oraz uposażenia strażaków PSP.

Z uwagi na zróżnicowanie zakresów zadań realizowanych przez strażaków PSP i pracowników zakładowych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz zakresu ciążących na nich obowiązków, a także źródła finansowania tych jednostek, ustawodawca odmiennie ukształtował uprawnienia tych osób. Uprawnienia emerytalne strażaków PSP, jako funkcjonariuszy pozostających w stosunku służbowym, w ciągłej dyspozycji, adekwatnie do realizowanych zadań służbowych i ciążącej odpowiedzialności wynikającej z nawiązanego stosunku służbowego (mianowania lub powołania) reguluje ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. *o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu*

Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j.: Dz. U. z 2015 r. poz. 900 z późn. zm.).

W obecnie obowiązującym stanie prawnym zakładowe straże pożarne i zakładowe służby ratownicze nie są formacjami mundurowymi regulowanymi odrębną ustawą, jak ma to miejsce w przypadku wszystkich służb objętych aktualnie ustawą *o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...)*. Szefowie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu są centralnymi organami administracji rządowej podległymi Prezesowi Rady Ministrów, Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego jest centralnym organem administracji rządowej nadzorowanym przez Prezesa Rady Ministrów, Komendanci Główni Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Straży Granicznej są centralnymi organami administracji rządowej podległymi Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefowie Służby Wywiadu Wojskowego i Służby Kontrwywiadu Wojskowego są centralnymi organami administracji rządowej podległymi Ministrowi Obrony Narodowej, Szef Biura Ochrony Rządu podlega Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, zaś Służba Więzienna podlega Ministrowi Sprawiedliwości. Wszystkie wymienione powyżej służby mają w szczególności ustawowo określone: struktury, zasady podległości służbowej, pełną dyspozycyjność, prawa i obowiązki funkcjonariuszy oraz szczegółowe zasady oceny zdolności fizycznej i psychicznej do służby dokonywanej przez specjalne komisje lekarskie.

Natomiast z uwagi na fakt, że pracownicy jednostek ochrony przeciwpożarowej niebędących jednostkami organizacyjnymi PSP są zatrudnieni w charakterze pracowników, ich uprawnienia do zabezpieczenia emerytalnego kształtuje ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (t.j.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.). Ustawa *o emeryturach i rentach z FUS* utrzymała prawo do wcześniejszego przechodzenia na emeryturę dla ubezpieczonych, urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będących pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, do których zaliczono m.in. pracowników zatrudnionych w zakładowych strażach pożarnych i zakładowych służbach ratowniczych, a także dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku, którzy nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa i warunki wymagane do uzyskania emerytury spełnili do dnia 31 grudnia 2008 roku.

Z kolei dla ubezpieczonych, którzy urodzili się po dniu 31 grudnia 1948 roku, zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w ustawie *o emeryturach i rentach z FUS*, zostały ustanowione emerytury pomostowe ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. *o emeryturach pomostowych* (t.j.: Dz. U. z 2015 r., poz. 965 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 4 ustawy *o emeryturach pomostowych* prawo do emerytury pomostowej, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy *o emeryturach i rentach z FUS*, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy *o emeryturach i rentach z FUS*;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Należy również zauważyć, że pracownicy jednostek ochrony przeciwpożarowej, którzy wstąpili do służby w PSP, stali się funkcjonariuszami PSP i mają możliwość nabycia prawa do policyjnej emerytury na warunkach określonych w ustawie *o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...)*. Wspomniana ustawa w art. 13 ust. 1 pkt 4 wskazuje, że do okresów równorzędnych ze służbą w PSP zalicza się m.in.: okresy zatrudnienia lub służby w zawodowych jednostkach ochrony przeciwpożarowej i nauki w szkołach pożarniczych, w charakterze członka Korpusu Technicznego Pożarnictwa, a także funkcjonariusza pożarnictwa w terminie do dnia 31 stycznia 1992 r.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że od dnia 1 stycznia 2013 roku wydłużeniu uległ okres służby wymagany do nabycia prawa do emerytury dla funkcjonariuszy służb mundurowych przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 31 grudnia 2012 roku, w tym również dla strażaków PSP. Zgodnie z art. 18b ustawy *o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...)* emerytura przysługuje funkcjonariuszowi zwolnionemu ze służby, który w dniu zwolnienia posiada ukończone 55 lat życia i co najmniej 25 lat służby w Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, Straży Granicznej, Biurze Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej lub w Służbie Więziennej.

Reasumując należy wskazać, że objęcie w 1992 roku strażaków PSP uprawnieniami do świadczeń emerytalnych przewidzianych dla funkcjonariuszy służb mundurowych było podyktowane skalą, charakterem i wymiarem zadań jakie zostały powierzone tej formacji. Z uwagi na ograniczony zakres zadań realizowanych przez pracowników zakładowych straży pożarnych w porównaniu z zadaniami wykonywanymi przez zawodowych strażaków PSP oraz na fakt, że działania zakładowych straży pożarnych mają charakter wspomagający wyspecjalizowane jednostki PSP – pracownicy zakładowych

straży pożarnych nie zostali objęci uprawnieniami do świadczeń emerytalnych z systemu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji nie są prowadzone prace legislacyjne w zakresie zrównania uprawnień emerytalnych przedmiotowych grup, w tym w zakresie podwyższenia liczby lat niezbędnych do wypracowania przez strażaków PSP w celu osiągnięcia uprawnień emerytalnych.

Nie można wykluczyć, że ujednoczenie statusu strażaków zakładowych straży pożarnych ze statusem strażaków PSP oraz wynikających z tego uprawnień, mogłoby doprowadzić do sytuacji, w której pozostałe jednostki ochrony przeciwpożarowej wymienione w art. 15 ustawy o *ochronie przeciwpożarowej*, postulowałyby wprowadzenie tożsamyh rozwiązań.

Konsekwencją powyższego musiałyby być zatem dalsze rozszerzenie katalogu uprawnionych do świadczeń emerytalnych wynikających z ustawy o *zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...)*, co spowodowałoby znaczące skutki finansowe dla budżetu państwa.

Z wyrazami szacunku

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI
Jacek Cichon
Sekretarz Stanu

Otrzymuje:

Sekretariat Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.